

Agata Pawłowska

Uwagi o odpowiedzialności karnej za przestępstwa popełnione w Unii Europejskiej

Unia Europejska zakłada polityczną i gospodarczą współpracę państw członkowskich. W ramach szeroko pojmowanego interesu politycznego wymienić należy także utrzymywanie i rozwijanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Służą temu m.in. rozporządzenia, dyrektywy, czy decyzje wydawane przez organy ustawodawcze Unii.

Wpływ prawodawstwa Unii Europejskiej dotyczy również kwestii międzynarodowej polityki karnej. Brak jest jednolitego spójnego systemu karnego dla wszystkich krajów członkowskich – nie dąży się do ich zunifikowania – jednak istnieje szereg unormowań, które wpłynęły na kształt obecnej polityki karnej.

Przykładem takiego działania było przyjęcie Decyzji Ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Implementacja zawartych w tym akcie przepisów powoduje, że sąd jednego z państw członkowskich uwzględnia prawomocne wyroki karne zapadłe w sądach innych państw członkowskich.

Celem tego aktu było więc nałożenie na państwa członkowskie minimalnego obowiązku uwzględniania wyroków skazujących zapadłych w innych państwach członkowskich, czyli dla umożliwienia oceny uprzedniej karalności sprawcy i ewentualnego stwierdzenia ponownego popełnienia przez niego przestępstwa oraz określenia rodzaju kary i zasad jej wykonywania.

Przykładem wykorzystania implementowanych przepisów była sprawa mężczyzny skazanego za popełnienie przestępstwa zaboru pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia na karę 1 roku pozbawienia wolności. Celem zasądzenia i wykonywania pozbawienia wolności jest wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

W przypadku, gdy postawa skazanego na karę pozbawienia wolności, jego właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po

jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa, skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary (art. 77 § 1 k.k.).

Kluczowym zagadnieniem związanym z zastosowaniem tego środka probacyjnego jest więc kwestia przekonania sądu, iż osoba skazana po odbyciu części orzeczonej kary będzie przestrzegała porządku prawnego. Takie przekonanie wzbudziła w sądzie postawa skazanego, dlatego postanowił o warunkowym przedterminowym zwolnieniu mężczyzny z wykonywania reszty kary 1 roku pozbawienia wolności wyznaczając okres 3 lat próby.

Zgodnie z dyrektywą artykułu 159 § 1 k.k.w. warunkowo zwolnionego sąd penitencjarny może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 72 § 1 k.k. Mężczyzna został więc: poddany pod dozór kuratora sądowego, zobowiązany do utrzymywania kontaktu z kuratorem, podjęcia stałej pracy zarobkowej, powstrzymywania się od nadużywania alkoholu, środków odurzających, kontaktowania się ze środowiskiem przestępczym oraz odjęcia terapii dla osób uzależnionych od środków odurzających.

Skazany w okresie próby, wbrew pokładanym oczekiwaniom, popełnił jednak przestępstwo na terytorium Republiki Federalnej Niemiec. Został oskarżony przez niemieckie organy ścigania o to, że w okresie między 4 grudnia a 5 grudnia 2012 roku popełnił przestępstwa paserstwa samochodu i skazany przez tamtejszy sąd na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania.

W sprawie niezwykle ważną jest kwestia skazania mężczyzny przez sąd innego kraju członkowskiego.

Ustawa z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 48, poz. 245) wprowadziła do kodeksu karnego art. 114a, w myśl którego: w postępowaniu karnym uwzględnia się wydane w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocne orzeczenie skazujące sądu właściwego w sprawach karnych uznające daną osobę za winną popełnienia przestępstwa w sprawie o inny czyn niż będący przedmiotem postępowania karnego, chyba że występują wskazane enumeratywnie w przepisie przesłanki.

Powyższy przepis jest konsekwencją Decyzji Ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 114a k.k. potwierdza zasadę, zgodnie z którą wyrok skazujący zapadły w innych państwach członkowskich powinien w danym państwie członkowskim wiązać się ze skutkami równoważnymi skutkom wynikającym z wyroków skazujących wydanych przez jego własne sądy zgodnie z prawem krajowym, niezależnie od tego, czy skutki te uznawane są w prawie krajowym za skutki faktyczne czy proceduralne lub materialne skutki prawne.

Skutki wyroku skazującego zapadłego w innym państwie członkowskim powinny być na etapie przygotowawczym, sądowym i wykonawczym postępowania karnego równoważne skutkom orzeczenia krajowego.

Realizując zatem zasadę zawartą w ww. Decyzji Ramowej oraz dyrektywę wyrażoną w art. 114a k.k. sąd na podstawie z art. 160 § 1 pkt. 1 k.k.w. odwołał warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary. Zgodnie bowiem z tym przepisem sąd obligatoryjnie odwołuje warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary, jeżeli warunkowo zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności. Ponieważ wyrok zapadły w Republice Federalnej Niemiec jest uwzględniany na etapie postępowania przygotowawczego, sądowego i wykonawczego w związku z popełnieniem innego czynu niż objęty skazaniem, mężczyzna będzie musiał dokończyć odbywanie orzeczonej wobec niego przez polski sąd kary pozbawienia wolności.